

РЕЦЕНЗИЯ

от Проф. д.н. Мария Нейкова Кънева

член на научно жури за провеждане на конкурс за заемане на академична длъжност „Доцент“ в област на висше образование 3. „Социални, стопански и правни науки“,
Професионално направление: 3.6. Право за нуждите на катедра „Индустириален бизнес и предприемачество“, Стопански факултет на Тракийски университет, обявен в „Държавен вестник“, бр. 99/13.12.2022 г.

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ

Настоящият конкурс за заемане на академична длъжност „доцент“ в професионално направление 3.6 Право, обявен в „Държавен вестник“, бр. 99/13.12.2022г., реализиращ се за нуждите на катедра „Индустириален бизнес и предприемачество“, Стопански факултет Тракийски университет, е с единствен кандидат д-р Петър Радославов Илиев.

Съгласно изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и правилника за неговото прилагане, кандидатът е приложил заповед 525/21.02.2023 на Ректора на Тракийски университет, с която е назначено жури за провеждане на конкурса, автобиография по европейски образец, списък на публикации и научни трудове, резюмета, справка за цитирания, авторска справка за приносите в научните трудове, с които кандидата участва в конкурса, както и друга относима към конкурсната процедура документация.

I. Представяне на кандидата

Д-р Петър Радославов Илиев притежава магистърска степен по специалност „Право“ от юридически факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски“. През 2012 година придобива ОНС „доктор“ в професионално направление „Право“, след успешна защита на дисертационен труд на тема „Законодателният процес в Република България“ (въз основа на което е издадена диплома № СУ 2012-121 от 23.11.2012 г.). В рамките на своето обучение за придобиване на висше юридическо в Софийски университет „Св. Климент Охридски“, кандидатът преминава през допълнителна специализация по „Публична администрация“, „Правораздаване“ и „Международно право и международни отношения“.

В периода 2003 - 2004 г. преминава специализирани курсове по право в САЩ и във Великобритания - в направление Common Law (Обичайно право) и в направление „Американско търговско и дружествено право“.

Професионалният юридически опит на д-р Илиев се свързва с реализиране на адвокатска дейност, като от 2004 г. до момента е член на Софийска адвокатска колегия. Той е учредител на Счетоводно дружество „Легамакс Акаунтинг“ ЕООД, както и

управляващ съдружник в адвокатско дружество „Илиев и партньори“. В периода 2014-2017 г. участва в управителните органи на Британско-българска търговска камара, като заместник-председател на камарата. От 2014 г. до момента е председател на Управителния съвет на Канадско-българската търговска камара.

Преподавателският опит на кандидата в сферата на правните науки е придобит в юридическия факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски“, където в периода 2006-2021 г. заема последователно академичните длъжности „асистент“, „старши асистент“ и „главен асистент“. Като част от академичния състав към катедра „Конституционноправни науки“ на Софийския университет, д-р Илиев участва в обучение на студенти по дисциплините „Конституционно право“, „Организация на правозащитните институции“, „Права на човека в юриспруденцията на българските съдилища“.

II. Общо представяне на научната продукция, с която кандидата участва в конкурсната процедура

Научните трудове на д-р Петър Илиев представени в конкурса, се оценяват съобразно изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за неговото прилагане, както и в съответствие с изискванията заложи в Правилника за развитието на академичния състав в Тракийски университет.

В конкурсната документация е представен монографичен труд с автор д-р Петър Илиев, на тема „Принципи на организация и дейност на съдебната власт в българската правова държава“, както и 4 (четири) научни студии публикувани в периода 2018-2014 г. Представените от кандидата научни студии обхващат следните теми: „Висш съдебен съвет – структура, състав, организация и правомощия.“, „Съдебната власт в конфигурацията на разделението на властите.“, „Адвокатурата като институционална гаранция за основните права.“, „Конституционноправни аспекти на правото на собственост в контекста на юриспруденцията на българския Конституционен съд“.

Общо 8 (осем) научни статии, изготвени от кандидата и публикувани в периода 2022-2013 г. са представени за рецензиране в настоящата конкурсна процедура. Една от статиите, с които кандидата участва в конкурса е публикувана на английски език (със заглавие „Dimensions in European education and research area“), а останалите седем са на български език.

Публикуваните на български език статии, представени за рецензиране са посветени на теми в предимно в областта на конституционното право. Част от заглавията обхващат теми като „Правна същност на решенията на Народното събрание“, „Ратификационните правомощия на Народното събрание и международните договори в контекста на юриспруденцията на Конституционния съд на Република България“, „Предложения за рационализация на българския модел за разпределение на нормотворческите функции между парламента и правителството“.

Значителна част от научните публикации и изследователските теми, които попадат във фокуса на проучване от д-р Илиев се характеризират със съвременност и актуалност, като същите притежават практическа насоченост.

III. Учебна и преподавателска дейност на кандидата

Д-р Петър Радославов Илиев реализира учебна и преподавателска дейност, като неговите познания и опит са свързани с области на познание и изследване по теми от сферата на публичноправните науки. Освен при заемане на академични длъжности в юридически факултет на Софийския университет, кандидатът е ангажиран с дейност по обучение и преподаване като хоноруван преподавател.

От 2022 година до момента участва в провеждането на лекционни и семинарни занятия със студенти по дисциплината „Правни принципи на лидерството“, част от магистърската програма „Лидерски практики в държавността, духовността и сигурността“ в Университета по библиотекознание и информационни технологии.

Дългогодишен преподавателски опит е придобит от кандидата при заемане от него на академични длъжности в юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. От 2006 до 2021 г. активно развива преподавателска дейност, вземайки участие в обучение на студенти както по задължителни дисциплини от учебния план, така и като част от преподавателския състав водещ изборни дисциплини за студенти от специалност „Право“.

Сред преподаваните от кандидата дисциплини свързани с теми обхващащи основни аспекти на защита правата на човека и основните свободи, впечатление прави дисциплината „Права на човека в юриспроденцията на българските съдилища“ и дисциплината „Организация на правозащитните“. Съдържанието на част от темите попадащи в обхвата на тези дисциплини имат подчертано публичноправна характеристика.

Основната насока на преподавателска дейност, базирана на участието на кандидата в преподавателския екип от специалисти, водещи основния лекционен курс и семинарни занятия със студенти по дисциплината „Конституционно право“ в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, дава отражение и върху публикационната и научноизследователска активност на кандидата, чрез реализирането на проучвания и анализи на теми пряко обхванати от сферата на конституционното и публичното право.

IV. Анализ на представените монографични трудове, студии и учебно пособие

- *Монографичен труд със заглавие „Принципи на организация и дейност на съдебната власт в българската правова държава“ (ISBN: 978-619-7295-21-4) в обем от 211 страници*

Във връзка с публикуването на монографичния труд, като част от документацията е представено удостоверение от „Рекламна агенция Евромедия“ ООД с дата 7.02.2023г. от съдържанието на което е видно, че монография (притежаваша ISBN 978-619-7295-21-4) със заглавие „Принципи на организация и дейност на съдебната власт в българската правова държава“, с автор Петър Радославов Илиев и с научен редактор проф. д-р Кристиан Жура, е приета за печат.

Монографичният труд представя темата за „Принципи на организация и дейност на съдебната власт в българската правова държава“ в 4 (четири) самостоятелно обособени глави. Авторът поставя фокус върху принципите на организация и дейност на съдебната власт, като обособява самостоятелни критерии за разграничение на първични от вторични принципи на организация на дейността.

Точно и коректно са дефинирани пространствено-териториалните предели, в рамките на които е възможно да се реализира съдебната власт, като едновременно с това се представя анализ на концепцията за независимост на съдебната власт.

Изследвани са и са представени принципи на организация и дейност на съдебната власт. Анализ на основните принципи е представен в светлината на техните връзки и взаимодействия със съществени елементи, относими към цялостния ред на функциониране на правовата държава. В изследването е отделено особено внимание както на материалните, така и на формалните аспекти на прилагане на принципите при функциониране на правовата държава. Авторът споделя мнението, че за разлика от другите услуги, предоставяни от държавните органи и от общините, правосъдието закриля правата и законните интереси на цялото население и на всички организации, поради което то не трябва да е необосновано скъпо, което да го прави недостъпно. (стр. 34 от монографичния труд).

Авторът задълбочено изследва и представя важността и значението на връзката между организацията и дейността на съдебната власт в Република България с основни принципи, които са достижение на конституционната, демократичната и правова държава. (стр. 67 от монографичния труд).

Анализирайки процесите пряко свързани с характеризиране и диференциране на основни дейности и функции на органи в системата на съдебната власт, авторът достига до мнението, че достъпът до правосъдие винаги трябва да бъде открит, независимо от възможността (стр. 72 от монографичния труд). Въз основа на извършения анализ, се аргументира обстоятелството, че фактът, че определено производство не преминава през две съдебни инстанции, не води до нарушаване на правото на защита, ако е осигурена защита отговаряща на стандартите на чл.6, § 1 от Европейската конвенция за защита на правата и основните свободи.

От особено важно значение е представения в глава II от монографичния труд анализ на дейността на органите в рамките на съдебната система през призмата принципа на независимост, като е поставя акцент върху изискването за „независимост“ при вземане на решения, но и върху същността на понятието организационна „независимост“. Авторът отделя специално внимание на основни гаранции за независимост на съдебната власт, като изследва и анализира етапите свързани с кадрови и структурни промени в рамките на съдебната система, като се представят аспекти свързани с назначаване, повишаване, понижаване, преместване и освобождаване от длъжност на съдии, прокурори и следователи, в контекста на разпоредбата на чл. 129, ал.1 от Конституцията.

Като приносен може да бъде определен характера на очертаните от автора възможности за прилагане на принципите на организация и дейност на съдебната власт, което в своята цялост допринася за качеството на единна, хармонична и завършена система.

В рамките на научното проучване е анализирана и е развита тезата, че принципът на безпристрастност на магистратите произтича от изискването за тяхната независимост, като автора споделя мнението, че безпристрастността е силна гаранция за справедливостта и за установяването на истината. Авторът аргументира становището, че именно реализирането на принцип на безпристрастност обезпечава принципите на равенство и състезателност на страните в процеса, но едновременно с това и произтича от тях.

Авторът отделя внимание и на изследване на принципа на несъвместимост на магистратските функции с длъжности и дейности извън нея, като извежда на преден план значението на принципа като една от най-важните гаранции за независимостта, безпристрастността и вътрешното убеждение на съдиите, прокурорите и следователите. Обвързва този принцип със състезателността и равенството в процеса, справедливостта и установяването на истината.

Приноси са представените възможности за установяване и формулиране на критерии за очертаване разграничителните линии между съдебната власт и другите власти в правовата държава, които автора анализира и представя в рамките на научното изследване по темата за организацията и дейността на съдебната власт в рамките на правовата държава.

– *Студия на тема „Висш съдебен съвет – структура, състав, организация и правомощия.“ – В. Конституционни изследвания 2016 г. 70 години република, ISBN 978-954-07-4556-5, София, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2018 г., 98-125*

Представената научна студия изследва и анализира процеса на формиране на Висшия съдебен съвет и реализиране на функции и правомощия в сферата на организационна, административна и кадрова дейност.

Въз основа на извършен анализ и проучване на данни, се извежда и обоснова изводът, че практиката реализирана от парламентарната комисия, по отношение изслушване на кандидатите за „парламентарната квота“ във ВСС показва, че до голяма степен и в много аспекти докладът на комисията е формален. Аргументиран е изводът, че въведеното от конституционния законодател квалифицирано мнозинство променя по същество политическия избор на членовете на ВСС, включени в парламентарната квота, защото Народното събрание е политическа институция, състояща се от политически представители и самата парламентарна процедура по избор също има до голяма степен политически характер.

Въз основа на научната разработка е изследвана и представена степента на свързаност и взаимодействие между основни нормативно установени и Конституционно заложили принципи, с реалното реализиране на дейност и упражняване на функции и правомощия от страна на Висшия съдебен съвет. Представеното проучване има както теоретично така и безспорно практическо значение.

– *Студия на тема „Съдебна власт в конфигурацията на разделението на властите.“ – В: Конституционни изследвания 2014-2015 г. 25 години демократична трансформация в Република България, ISBN 978-954-07-4298-4, София, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2017 г., 395-417*

Публикуваната през 2017 г. студията надгражда и доразвива формулираната в научните изследвания на автора преди това теза за ролята и значението на различните видове правозащитни дейности в рамките на функционирането на правораздавателните органи. Формулира се становище, в рамките на което се излагат доводи важността реализирането на дейността да се осъществява в при липсата на системна и организационна зависимост, взаимодействие и подчиненост, което логически обосновава и виждането, че те следва структурно и организационно да са позиционирани в рамките на различни подсистеми.

Авторът формулира и аргументира извод, че правозащитната дейност на съдилищата се отличава фундаментално от тази на прокуратурата и следствените органи и това е така, защото правната защита, реализирана в рамките на съдебните органи, има най-голям правен интензитет, като средствата, методите и способите използвани от съдилищата, се характеризират според автора с висока степен на правно въздействие.

Съществен приносен момент представлява широкообхватността на проучването, както очертания обхват на изследване, така и анализа на кръга от въпроси, въз основа на които е осъществен сравнителния преглед и анализ по темата.

– *Студия на тема „Адвокатурата като институционална гаранция за основните права.“ – В: Конституционни изследвания 2012-2013 г. Конституционноправна защита на основните права и свободи, ISBN 978-954-07-3786-7, София, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2014 г., 275-305*

Публикуваната през 2014 г. студията представя темата чрез систематичен анализ на конституционния статут и конституционната значимост на адвокатурата и упражняването на адвокатската професия като вид конституционна дейност.

Авторът представя темата в контекста на комплексен интердисциплинарен аспект на очертаване на същностните характеристики на адвокатската дейност и взаимовръзката на адвокатската професия със свободата на юридическата професия въобще и в частност изследвайки спецификата на правозащитните функции на адвоката.

Авторът формулира и развива тезата, че адвокатурата е конституционна институция, като конституционната дейност осъществявана от адвокатурата, д-р Илиев очертава като висококвалифицирана професионална помощ, чрез която правните субекти реализират дейност свързана с упражняване на защитни функции, свързани пряко със законни права и интереси на субектите на защита.

Съществен приносен момент представлява реализирането на проучването по темата, като то се основава на ясно очертаване на основните принципи приложими при упражняването на адвокатската професия, както и особеностите на отношенията между адвоката и неговия клиент при упражняване на защитни функции.

– *Студия на тема „Конституционноправни аспекти на правото на собственост в контекста на юриспруденцията на българския Конституционен съд“ – В: Конституционни изследвания 2012-2013 г. Конституционноправна защита на основните права и свободи, ISBN 978-954-07-3786-7, София, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2014 г., 85-130.*

Публикуваната през 2014 г. студията формулира изводи и заключения свързани с упражняване правото на собственост, въз основа на анализ на съдебна практика и на решения на Конституционния съд, като темата се представя в светлината на понятието за изключителната собственост на държавата върху обектите, посочени в чл. 18, ал. 1 от Конституцията.

Формулирана е и е аргументирана тезата, че изключителната държавна собственост е онази собственост на обектите и ресурсите, визирани в чл. 18, ал. 1 от Конституцията, която е преценена като такава с национална публичноправна значимост. Изследвано е понятието „всеобща полезност“, както и са анализирани характеристиките и белезите, с които са специфични за обектите, обявени в чл. 18, ал. 1 от Конституцията за изключителна държавна собственост.

Авторът аргументира теза несъответстваща на разбирането на Конституционния съд за неприложимостта на способа за принудителното изпълнение срещу собственост (вещи и суми) на държавата. Основен аргумент, представен на преден план от автора е обстоятелството, че съществува противоречие в практиката на КС, при която в определен период от време се споделя разбирането, че упражняването на правото на частна собственост по необходимост включва установената със закон процедура за събирането на вземанията.

Застъпено е мнението, че противоречията в практиката на Конституционния съд по въпроси свързани с правото на собственост все по-трудно в бъдеще ще могат да бъдат представяни чрез мекия и деликатен израз „развитие в юриспруденцията на Конституционния съд“. Авторът излага тезата, че тези противоречия засягат конституционните основи на икономическата система на Република България, както също и устоите на частната собственост и принципите на свободната пазарна икономика.

V. Анализ на представените статии и научни публикации

Д-р Петър Илиев демонстрира способност за формулиране и аргументиране на научни тези. Това особено ясно се откроява в научната продукция, с която той участва в настоящата конкурсна процедура.

През 2022 г. в статия на тема „Конституционни основи на националната сигурност“ (отпечатана на английски език със заглавие „Constitutional Foundations of

National Security“) (публикувана в *Съвременни измерения на европейското образователно и научно пространство*, ISSN 2367-7988, Том 10/2022, академично издателство „За буквите – О Писменехъ“, Университет по библиотекознание и информационни технологии), 2022 г., 212-219.) Авторът отделя специално внимание на темата за свързаността на конституционното право е правният отрасъл, с основни аспекти на националната сигурност. Извежда се на преден план тезата, че конституционното право превръща националната сигурност във висша юридическа ценност и ѝ придава конституционен смисъл, конституционно съдържание и конституционен ранг.

Изследвайки въпросите за взаимодействие и сътрудничество между институциите, автора поставя във фокуса на внимание функционалната връзка между националната сигурност и конституционното право. Очертава водещото значение на координираност при реализиране на дейности от страна на институциите, което е пряко свързано с гарантиране на ефективност при осъществяването на правомощия и едновременно с това гарантиране на защита на националната сигурност като конституционна ценност.

Чрез използване на метода на сравнителен анализ, д-р Петър Илиев представя реализирането и развитието на конституционните принципи във връзка с делегираното законодателство, в контекста на реализиране на нормотворчески функции в съответствие с изискванията на действащото национално законодателство. Резултати от това изследване са публикувани в статия със заглавие „Предложения за рационализация на българския модел за разпределение на нормотворческите функции между парламента и правителството“ (публикувана в *Theo Noster, Сборник в памет на гл. ас. Теодор Пиперков*, ISBN 978-954-07-3801-7, София, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2014 г., 290-307.9). Представеното изследване има приносен характер относно разбиране и реализиране на процеса на нормотворчество, както и относно идентифициране и въвеждане на съществени фактори за ефективно упражняване на контрол върху нормотворчески функции.

Добро впечатление прави широкият обхват на представяне от д-р Илиев на важни елементи в процеса по установяване, регистриране и санкциониране на нарушения свързани с упражняване на компетентност от страна на публични държавни органи. В рамките на публикация със заглавие „Фактори за нарушаване на компетентността и видове нарушения. Правни средства за отстраняване на последиците от нарушенията на компетентността.“ (публикувана в *сп. Норма*, ISSN 1314-5126, бр. 7/2014 г., София, издателство „Сиела Норма“, 2014 г., 70-78.), авторът систематизира, изследва и представя характеристики и фактори свързани с нарушаване на компетентност на държавни органи, като са изведени на преден плат типичните и най-характерни видове нарушения при прилагане на принципа на компетентност.

Важността и значението на правната регулация в сферата на отбраната, както и развитието на правотворчеството в тази сферата, са представени от д-р Илиев в публикация озаглавена „Правомощия на Народното събрание в сферата на отбраната“ (публикувана през 2013 г. в *Общество и право*, ISSN 0204-85-23, бр. 8/2013, издание на Съюза на юристите в България, София, Издателска къща „Феня“, 2013 г., 29-45.)

В центъра на внимание, при научните изследвания и практическо приложение на резултатите постигнати от д-р Петър Илиев, въз анализ на правоотношенията на Народното събрание в сферата на отбраната, на преден план са изведени критерии за разграничение между военния и невоенния характер на преминаването и пребиваването на чужди войски на територията на страната, както и изпращането и използването на въоръжени сили извън страната.

Изследвайки развитието съдебната практика и по-конкретно постановените от страна на конституционния съд произнасяния и решения, са представени от автора разграничения между отделните видове актове чрез които могат да бъдат упражнявани правомощията на Народното събрание в сферата на отбраната. Отделено е специално внимание и е реализирано задълбочено проучване на актове на ниво решения, закони международни договори, като са изяснени особеностите на съотношенията между тези отделни видове актове.

VI. Характеристика и оценка на научните и научно-приложните приноси в представените научни трудове

Всички научни трудове представени за рецензиране, са в научната област, в която е обявен настоящия конкурс. Сред научната продукция, особено място заема монографичния труд на кандидата, както и научните студии, с които д-р Илиев участва в конкурсната процедура. В тях авторът е систематизирал понятийния апарат на процеса на формулиране и реализиране на основни правни принципи, част от които са и Конституционно установени.

Д-р Петър Илиев извежда, анализира и систематизира подходи при изследване и анализ на решения и практика формирана в следствие на постановяване на решения по конкретни дела от страна на Конституционния съд.

В практико-приложен аспект, с особено значение и принос е разработения и предложен от кандидата модел на изследване и анализ на дейности осъществявани от висши институции на държавна власт, във взаимовръзка с прилагане на принципа на законоустановеност при реализиране на правомощия.

VII. Бележки и препоръки

Препоръчвам на д-р Петър Илиев, в бъдещи научни и практико-приложни разработки, да разшири и задълбочи изследванията по въпроси свързани с гарантиране ефективното прилагане на принципа на разделение на властите, в контекста на върховенство на правото. Особено внимание и задълбочен фокус на изследване е препоръчително да бъде насочено към взаимовръзката между конституционно заложените и формулирани принципи на правото, с основните аспекти на националната сигурност като основен фактор в развитието на конституционноправната и публичноправната наука.

От прегледа и анализа на научната продукция на кандидата, представена в рамките на настоящата конкурсна процедура, може да бъде направен извод, че д-р Петър Илиев притежава способност за формулиране и аргументиране на научно значими тези. Едновременно с това, той проявява старателност, задълбоченост и последователност

при изследване на сложни, многокомпонентни и интердисциплинарни въпроси, които са водещи и значими за развитието на правната теория и практика в България.

Заключение

Предвид гореизложеното, изразявам своята положителна оценка и препоръчвам на членовете на почитаемото Научно жури да гласуват за заемането на академичната длъжност „доцент“ от д-р Петър Радославов Илиев, в област на висше образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, Професионално направление: 3.6. Право.

7.04.2023 г.

Рецензент:

Проф. д.н. Мария Нейкова